

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ COVID-19 AŞISINA BAKIŞ AÇILARI

ACCOUNTING PROFESSIONALS PERSPECTIVES ON COVID-19 VACCINE

Başak ŞITAK ^{a*}, Salih YEŞİL ^b

^{a*} Sorumlu Yazar, Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, basaksitak@outlook.com, ORCID: 0000-0001-7689-036X

^b Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,, syes66@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-3237-2258

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Tarihiçesi:
Gönderilme Tarihi 08.02.2022
Düzenleme 04.04.2022
Kabul Tarihi 10.04.2022
Anahtar Kelimeler Muhasebe,
Muhasebe Meslek Mensupları,
COVID-19
Jel Kodları: M40, M41, I10

MAKALE TÜRÜ
ARAŞTIRMA MAKALESİ

BENZERLİK/ PLAGIARISM

Ithenticate: %13

ARTICLE INFO

Article history:
Received 08.02.2022
Revised 04.04.2022
Accepted 10.04.2022
Keywords: Accounting,

ÖZET

Değişen dünyanın yeni koşulları içerisinde insan yaşamı yeniden şekillenmiştir. Özellikle 2019 Aralık ayından bu yana süre gelen COVID-19 hastalığı ve değişen varyantları insan hayatında birçok değişikliklere neden olmuştur. Hastalığın ölümcül etkileri derhal çare üretilmesini gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda dünyanın dört bir yanında aşı geliştirme çalışmalarına başlanılmıştır. Çalışmanın örneğini Adana ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı; muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşılarna yönelik algılarını tespit etmek ve bu konuya yönelik algıların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Yapılan analizler neticesinde; aşının sağlığı korumak için etkili olduğu, herkes aşılanırsa hastalıkların azalacağı, aşının önemli bir güvence olduğu ancak bununla birlikte aşının yararı kadar zararı da olabileceğini düşündükleri, yan etkilerinin kendilerini endişelendirdiğini, otizm ve öğrenme bozukluğuna yol açmasından korktukları ve dini inanışları nedeniyle aşı olup olmama konusunda tereddüt ederek kararsız kaldıkları görüşüne ulaşılmıştır. Çalışmada ayrıca aşıya yönelik algıların bazı demografik değişkenler açısından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak; olumsuz görüşe sahip olanların aşı konusunda tam anlamıyla bilgilendirilmesi, kararsız kalanların ilgili konularda gerekli mercilere danışarak akıllarında yer alan soru işaretlerini gidermeleri önerilmektedir.

ABSTRACT

In the new conditions of the changing world, human life has been reshaped. Especially since December 2019, the ongoing COVID-19 disease and its changing variants have caused many changes in human life. The deadly effects of the disease made it necessary to produce a remedy immediately. In this direction, vaccine development studies have been started all over the world. The sample of the study consists of professional accountants operating in Adana. The aim of the

Professional Accountants,
COVID-19
Jel Codes: M40, M41, I10

study; To determine the perceptions of professional accountants about COVID-19 vaccines and to determine whether the perceptions regarding this issue differ in terms of demographic variables. As a result of the analyzes made; They thought that the vaccine is effective to protect health, that if everyone is vaccinated, diseases will decrease, that the vaccine is an important guarantee, but that the vaccine can be harmful as well as beneficial, that the side effects worry them, they are afraid that it will cause autism and learning disabilities, and they hesitate about whether to get vaccinated because of their religious beliefs. It was concluded that they were undecided. In the study, it was also determined that the perceptions towards the vaccine differ in terms of some demographic variables. Based on the results of the study; It is recommended that those who have a negative opinion be fully informed about the vaccine, and those who are undecided should consult the necessary authorities on the relevant issues and eliminate the question marks in their minds.

1. GİRİŞ

İlk olarak Çin'in Wuhan eyaletinde Aralık 2019'da ortaya çıkan COVID-19 salgın hastalığı bugün hala gündemleri meşgul etmektedir. Belirli dönemlerde alınan önlemlerle vaka sayılarında düşüş yaşansada geride bırakılan 28 ay'a rağmen tüm dünyadaki etkileri devam etmektedir. COVID-19 hastalığının ilk kez karşılaşılan bir hastalık olması birçok dezavantajı beraberinde getirmiştir. Hastalığın ortaya çıktığı ilk günlerden itibaren tedirginlik ve korkunun başta geldiği bir kaos ortamı oluşmuştur. Devletler bu konu üzerine birçok acil toplantılar gerçekleştirmiş ve çözüm önerileri ortaya koymayı amaçlamışlardır. İlk alınan tedbir sokağa çıkma kısıtlamalarıdır. Bunun beraberinde bilim insanları hastalığa yönelik aşı geliştirme çalışmalarına başlamıştır. Aşı geliştirme çalışmalarının birçok ülkede devam etmiş ve birçok farklı aşı türü ortaya çıkmıştır Bunlar; inaktif aşular, canlı atenüe aşular, protein bazlı aşular, viral vektör aşular, m-RNA ve DNA aşularıdır.

Hastalığın ilk kez karşılaşılan bir virus türü olması, bu durumdan kaynaklı herhangi bir tedavi yönteminin bilinmiyor olması, insanlar arasında çok kısa bir süre içerisinde hızla yayılıyor olması, sonrasında üretilen aşı türlerinin fazla olması ve aşuların uzun dönemde yaratacağı etkilerin bilinmiyor olması bireylerin aşuya karşı farklı tutum geliştirmelerine neden olmuştur. Bireylerin farklı ülkelerde, farklı kültürlerde, farklı yaş gruplarında ve farklı eğitim düzeylerine sahip olması görüş farklılıklarının ortaya çıkmasının bir başka nedenleri arasında sayılabilmektedir. Bu doğrultuda aşuya karşı pozitif tutumlar toplum içerisinde kendini gösterirken negatif tutumlarda aynı hızla yayılmaya başlamıştır. Olumlu veya olumsuz tüm düşüncelerin yansımaları dünyada büyük etkiler uyandırırken bu konuya yönelik ilgide giderek artmıştır. Çalışmanın amaçlarında bu kapsamda oluşturmuştur.

Çalışmanın amacı; muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşularına yönelik algılarını tespit etmek ve bu konuya yönelik algıların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Bu kapsamda çalışma, Adana ilinde faaliyet gösteren serbet muhasebeci mali müşavirler ve yeminli mali müşavirler üzerinde yürütülmüştür. Adana ilinde yapılan alan çalışması anket yöntemi ile desteklenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin analizleri SPSS programında yapılmıştır. Analiz yöntemi olarak Frekans, T testi, Anova ve Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde bu konu üzerine yapılan çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür. Konuyla çalışmalar incelendiğinde; Spier (2001) aşuya yönelik olumsuz algıları tarihsel bir perspektiften ele almıştır. Wolfe ve Sharp (2002) aşı karşıtlığını ele almış ve derinlemesine incelemiştir. Stern (2005) ve Jenner (2011) çalışmalarında aşuların tarihçesini araştırmıştır. MacDonald (2015) aşı tereddütü üzerine yapmış olduğu çalışmasında, hem konunun kapsamına hem de tereddütler üzerinde etkili olan faktörlere ayrıntılı bir şekilde yer vermiştir. İneli (2016) yetişkinlerin aşı karşıısındaki tutumlarını incelemiştir. Hazır (2018) aşı reddinin sıklığı ve nedenlerini bebek, çocuk ve yetişkinler açısından ele almıştır. Kader (2019) aşı

kararsızlığı ve bunun beraberinde getirdiği sonuçları incelemiştir. Yakşi (2020) aile sağlığı merkezlerinde çalışan iş görenlerin aşı reddi hususundaki görüşlerini araştırmıştır. Akyüz (2021) ise aşı karşıtlığını siyasal aidiyetlerin rolü açısından ele almış, salgın hastalık sürecindeki yansımalarını incelemiştir.

İlgili ulusal literatür incelendiğinde, 2016 yılından sonra çalışmaların hız kazandığı söylenebilir. Elbette ki COVID-19 salgın hastalığının ortaya çıkması ile birlikte bu konuya olan ilgi daha da artmış, çalışmaların ivme kazanmasında büyük etkiye sahip olmuştur. Bunun beraberinde COVID-19 salgın hastalığına yönelik geliştirilen aşılardan merkeze alındığı araştırmalar oldukça artmıştır.

3. MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI

İnsanlık tarihinin en başından itibaren bireyler hayatlarını devam ettirebilmek için bir takım faaliyetlerde bulunmuştur. Daha önce takas usulü şeklinde işleyen sistem, sonraları parasal bir nitelik kazanmıştır. Parasal nitelik taşıyan ekonomik faaliyetlerin hem bireyler için hem de işletmeler için önem kazanmaya başlaması ve bununla birlikte özellikle de işletmelere ait faaliyetlerin kontrolünün para ile daha kolay sağlanıp izlenebilmesi paraya verilen önemi arttırmış ve buna bağlı olarak muhasebe uygulamaları ortaya çıkmıştır (Kurtcebe, 2008: 6). Muhasebe tarihçileri muhasebenin 7000 yıllık bir geçmişe sahip olduğunu iddia etmektedir. Tarihin en eski toplumlardan Mezopotamya, Eski Mısır ve Eski Yunan uygarlıklarında bile muhasebeye dair bulgulara rastlanılmıştır.

Tarihçiler, yazının ilk olarak Sümerlilerin tarımsal ürünlerini depolarken kayıt altına almak için kullanmış olduğunu öne sürmüşlerdir. Buna dayanak olarak ise günümüzde ortaya çıkarılan bazı Sümer yazıtları gösterilmiştir. Yıllar içerisinde gelişimi süren muhasebe, zaman ile bir meslek dalı haline gelmiştir. Bu mesleği icra eden, belirtilen hedef ve sonuca ulaşılmasına aracılık yapan kişilere muhasebeci denilmiştir (Gökgöz, 2011: 167170).

Muhasebe meslek mensupları; muhasebe mesleğini icra eden, mali niteliğe sahip işlem ve olayları para ile ifade edilmiş şekliyle kayıt eden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve raporlayan kişi şeklinde tanımlanabilecektir (Akın ve Özdaşlı, 2014: 60). 3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu muhasebe mesleğinin kimler tarafından yapılabileceğinin ve ne şekilde yapılması gerektiğinin ayrıntılarıyla açıklandığı ilk yasal düzenlemedir. Muhasebe mesleğini icra etmeye hak kazanmış olan kişiler iki ayrı unvana sahip olabilmektedir (Sayım ve Usman, 2016: 107). Bu unvanlar şu şekilde sıralanmaktadır (Cengiz, 2008: 1):

- ✓ Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)
- ✓ Yeminli Mali Müşavir (YMM)

4. SALGIN HASTALIK (COVID-19)

COVID-19 (Koronavirüs Hastalığı) ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaletinde 2019 Aralık ayının sonlarına doğru gözlemlenmiştir. Hastalığın belirtileri olan ateş, öksürük ve nefes darlığı şikayeti ile hastaneye başvuran kişilerde derinlemesine incelemeler yapılmıştır. İncelemelerin sonucunda 13 Ocak 2020'de dünya literatürüne bir virus çeşidi olarak girmiştir. Virüsün nereden yayıldığını tespit etmek için yapılan çalışmalarda bölgede bulunan ve deniz ürünleri satan hayvan pazarından ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Salgın insandan insana bulaşarak başta Vuhan olmak üzere sonrasında tüm Çin Halk Cumhuriyetinin eyaletlerine yayılmıştır. Ancak ilerleyen günlerde sadece Çin Halk Cumhuriyeti ile kalmamış yüksek yayılım hızı ile birlikte kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Yapılan incelemelerde salgından sadece insanların değil hayvanlarında etkilendiği görülmüştür. Bu hastalığa SAR-CoV-2 virüsü neden olmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020: 7).

Salgın hastalık, yüksek yayılım hızı ile beraber bugün itibariyle dünya genelinde toplam vaka sayısı 26 aylık bir zaman diliminde 391 milyon'a, toplam vefat eden kişi sayısı ise 5,73 milyon'a ulaşmıştır. Türkiye'de ise, toplam vaka sayısı 12,1 milyon iken, toplam vefat eden kişi sayısı 83,312'dir (<https://covid19asi.saglik.gov.tr>, 05.02.2022). Bu hızlı yükselişin ve yükseliş ile beraber etkilerinin yadsınamayacak düzeyde olduğunu sayısal veriler ortaya koymaktadır.

4.1. COVID-19 Aşısı Çeşitleri

COVID-19 salgın hastalığı için birçok farklı aşı türü geliştirilmiştir. Tasarlanan aşılarıdaki ortak amaç,

COVID-19'a neden olan virüsü vücudun bağışıklık sistemine güvenli bir şekilde tanıtmak ve yok etmek şeklinde açıklanabilecektir. Geliştirilen türler aşağıdaki gibi açıklanabilecektir (covid19asi.saglik.gov.tr, 05.02.2022);

- ✓ İnaktif aşılar,
- ✓ Canlı atenüe aşılar,
- ✓ Protein bazlı aşılar,
- ✓ Viral vektör aşılar,
- ✓ m-RNA ve DNA aşılarıdır

Dünyadaki aşılama oranlarına bakıldığında tüm aşıları tamamlanmış olan birey sayısı 4,1 milyardır. Oran bazında bakıldığında ise %52,6'lık bir yüzde ile ifade edilmektedir. Sağlık Bakanlığının resmi sitesinde her iki dakikada bir güncellediği tabloya göre, Türkiye genelinde 1. doz aşı uygulanan kişi sayısı 57.486.299; 2. doz uygulanan kişi sayısı 52.499.654 ve 3. doz uygulanan kişi sayısı 25.455.584'dir.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşılara yönelik algılarını tespit etmek ve bu konuya yönelik algıların demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

5.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Adana ilinde faaliyet gösteren 2356 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Evren büyüklüğü dikkate alındığında minimum 322 kişiye ulaşılması gerektiği belirlenmiştir. Örneklem sayısının tespit edilmesinde Cohen vd., (2017) tablosundan yararlanılmıştır. Çalışma kapsamında 340 muhasebe meslek mensubuna (SMMM ve YMM) anket uygulaması yapılmıştır. Anketler muhasebe meslek mensuplarına 01.01.2022 ile 01.02.2022 tarihleri arasında elden teslim edilmiş ve toplanmıştır.

5.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak anket formundan yararlanılmıştır. Araştırmada aşı tereddütlerine ilişkin oluşturulmuş olan 21 soruluk Kılınçarslan vd., (2020)'in anket formu kullanılmış, COVID-19 salgın hastalığına göre uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Ölçek 5'li likert tipi bir ölçektir.

5.4. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri alternatif hipotezler üzerinden kurulmuştur.

H1: Muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşısına ilişkin karşıtlık düzeyleri cinsiyetleri açısından farklılık gösterir.

H2: Muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşısına ilişkin karşıtlık düzeyleri medeni durumları açısından farklılık gösterir.

H3: Muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşısına ilişkin karşıtlık düzeyleri unvanları açısından farklılık gösterir.

H4: Muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşısına ilişkin karşıtlık düzeyleri eğitim durumları açısından farklılık gösterir.

H5: Muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşısına ilişkin karşıtlık düzeyleri yaşları açısından farklılık gösterir.

5. 5. Verilerin Çözümlemesi

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için Frekans, T testi, ANOVA ve Tukey Post Hoc testi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğini incelemek için ise Cronbach's Alfa değerleri incelenmiştir.

5. 6. Analiz Sonuçları

Elde edilen bulguların analizi aşağıda verildiği gibidir;

5. 6. 1. Frekans Analizi ve Sonuçları

Bu bölümde örnekleme dahil edilen muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri önergelerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda algılarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

CİNSİYET	Number of Observations	%
KADIN	158	46,5
ERKEK	182	53,5
TOPLAM	340	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine bakıldığında, katılan 340 kişiden 158'inin (%46,5) kadın, 182'sinin (%53,5) erkek, olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların daha çok erkek bireylerden oluştuğu söylenilebilmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

MEDENİ DURUM	Number of Observations	%
EVLİ	266	78,2
BEKAR	74	21,8
TOPLAM	340	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının medeni durumlarına bakıldığında, katılan 340 kişiden 266'sının (%78,2) evli, 74'ünün (%21,8) bekar olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların daha çok evli bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Unvan Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

UNVAN	Number of Observations	%
SMMM	302	82,8
YMM	38	11,2

TOPLAM	340	100
---------------	-----	-----

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının medeni durumlarına bakıldığında, katılan 340 kişiden 302'sinin (%88,2) SMMM, 38'inin (%11,2) YMM olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların daha çok SMMM unvanına sahip bireylerden oluştuğu ifade edilebilir.

Tablo 4. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

EĞİTİM DURUMU	Number of Observations	%
LİSANS	300	82,8
LİSANSÜSTÜ	40	11,2
TOPLAM	340	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına bakıldığında, katılan 340 kişiden 300'ünün (%88,2) lisans, 40'ının (%11,8) lisansüstü olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların daha çok lisans eğitimi almış bireylerden oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Dağılımı Tablosu

YAŞ	Number of Observations	%
24-30	95	27,9
31-37	69	20,3
38-44	66	19,4
45-51	45	13,2
52 VE ÜZERİ	65	19,1
TOPLAM	340	100

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına bakıldığında, katılan 340 kişiden 95'inin (%27,9) 24-30 yaş aralığında, 69'unun (%20,3) 31-37 yaş aralığında, 66'sinin (%19,4) 38-44 yaş aralığında, 45'inin (%13,2) 45-51 yaş aralığında, 65'inin (%19,1) 52 ve üzeri yaş grubunda yer aldığı gözlemlenmiştir. Buna göre katılımcıların daha çok 24-30 yaş aralığında yer alan bireylerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 6. Muhasebe Meslek Mensuplarının COVID-19 Aşılarına Yönelik Tereddütlerine İlişkin Algılarından Elde Edilen Bulgular

ÖNERMELER		Average	Standard Deviation
A1	COVID-19 aşıları sağlığı korumak için etkili bir yöntemdir.	5,000	,0000
A2	Herkes COVID-19 aşısı olursa hastalıklar azalır.	4,988	,2169
A3	Devlet tarafından önerilen COVID-19 aşılarına güvenirim.	2,824	1,9833
A4	Salgın hastalıklara karşı en güçlü önlem COVID-19 aşılarıdır.	2,921	1,9947
A5	Diğer çocuklar aşılandığı için benim çocuğumun COVID-19 aşısı olmasına gerek yok.	1,426	1,2327
A6	Bulaşıcı hastalıklar az görüldüğü için aşılınmak gereksizdir.	1,415	1,2175
A7	COVID-19 aşısı sağlığımız için önemli bir güvencedir.	4,803	,8375
A8	COVID-19 aşılarının yararı kadar zararı da vardır.	4,953	,3963
A9	COVID-19 aşıları kalıcı hastalık yapabileceğinden çocuğumu aşılatmam.	3,656	1,8424
A10	İğneden korktuğum için aşı olmam.	1,853	1,4417
A11	COVID-19 aşılarının yan etkileri beni endişelendiriyor.	4,432	1,3862
A12	COVID-19 aşıları birçok hastalığa neden olabilir.	4,950	,3997
A13	COVID-19 aşılarının içeriğinde zehirli maddeler vardır.	4,897	,4840
A14	COVID-19 aşılarının otizm veya öğrenme bozukluğuna yol açmasından korkuyorum.	4,944	,3989
A15	COVID-19 aşılarını dini inancım nedeniyle aşı olmam.	3,285	1,9197
A16	Atadan kalma yöntemler aşıdan daha iyi korur.	3,341	1,9175
A17	Elimden gelse COVID-19 aşısı zorunluluğunu kaldırırım.	3,115	1,9811
A18	Bağışıklık kazanmak için COVID-19 aşısı yaptırmaktansa hastalığı geçirmeyi tercih ederim.	3,062	1,9954
A19	COVID-19 aşıları sağlığı korumak için etkili bir yöntemdir.	5,000	,0000
A20	Herkes COVID-19 aşısı olursa hastalıklar azalır.	4,988	,2169
A21	Devlet tarafından önerilen COVID-19 aşılarına güvenirim.	2,824	1,9833

Yapılan frekans analizi sonucunda önermelere verilen cevapların; (A1) kesinlikle katılıyorum, (A2) kesinlikle katılıyorum, (A3) katılmıyorum, (A4) katılmıyorum, (A5) kesinlikle katılmıyorum, (A6) kesinlikle katılmıyorum, (A7) katılıyorum, (A8) kesinlikle katılıyorum, (A9) kararsızım, (A10) kesinlikle katılmıyorum, (A11) kesinlikle katılıyorum, (A12) kesinlikle katılıyorum, (A13) kesinlikle katılıyorum, (A14) kesinlikle katılıyorum, (A15) kararsızım, (A16) kararsızım, (A17) kararsızım, (A18) kararsızım, (A19) kararsızım, (A20) kesinlikle katılmıyorum, (A21) kesinlikle katılmıyorum düzeylerine yakın olduğu belirlenmiştir.

Örneklemeden elde edilen cevaplar bir bütün olarak incelendiğinde Adana'da faaliyet gösteren meslek

mensuplarından örnekleme dahil edilenlerin aşının sağlığı koruduğunu, aşının hayatımız için önemli bir güvence olduğunu ancak yan etkilerinin de endişe verici olduğu ve dini inançları gereğince aşı olmaktan vazgeçip geçmeme konusunda tereddütte kaldıkları, kararsız olduklarına dair görüşe sahip oldukları belirlenmiştir.

5. 6. 2. Güvenirlilik Analizi ve Sonuçları

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizleri, Cronbach's Alpha katsayıların hesaplanması ile yapılmıştır. Bu analize ait sonuçlar Tablo 7.'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Araştırmada Yer Alan Ölçeğe İlişkin Güvenirlilik Analizi Sonuçları

ÖLÇEK	Number of Observations	Cronbach Alpha
AŞI KARŞITLIĞI ÖLÇEĞİ	21	,790

Tablo 7.'de yer alan sayısal veri incelendiğinde; güvenilirlik katsayılarının sosyal bilimler için geçerli olan eşiğin üstünde olduğu gözlenmiştir.

5. 6. 3. T testi Analizi ve Sonuçları

Muhasebe meslek mensuplarının aşı karşıtlık düzeylerinin cinsiyet, medeni durum ve unvan değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla ‘‘H1, H2, H3’’ hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda T testi analizi yapılmıştır. Aşağıda yer alan tablodaki veriler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyet Açısından Önermelerin Farklılaşması (T Testi Analizi)

CİNSİYET	Number of Observations	Standard Deviation	Average	T	P
KADIN	158	,61112	4,6939	5,338	,021
ERKEK	182	,75597	4,2842		

Tablo 8. incelendiğinde; katılımcıların COVID-19 aşlarına ilişkin karşıtlık düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Bu bağlamda; H1 hipotezi kabul edilmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 9. Medeni Durum Açısından Önermelerin Farklılaşması (T Testi Analizi)

	Number of Observations	Standard Deviation	Average	T	P
EVLİ	266	1,06357	4,6418	3,052	,082
BEKAR	74	,94216	4,1978		

Tablo 9. incelendiğinde; katılımcıların COVID-19 aşlarına ilişkin karşıtlık düzeyleri medeni durum değişkeni açısından farklılık göstermemektedir. Bu bağlamda; H2 hipotezi red edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 10. Unvan Açısından Önermelerin Farklılaşması (T Testi Analizi)

	Number of Observations	Standard Deviation	Average	T	P
--	------------------------	--------------------	---------	---	---

SMMM	302	,87990	4,3242		
YMM	38	,54468	4,3014	34,921	,000

Tablo 10. incelendiğinde; katılımcıların COVID-19 aşılara ilişkin karşıtlık düzeyleri unvan değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Bu bağlamda; H3 hipotezi kabul edilmiştir ($p < 0.05$).

Tablo 11. Eğitim Durumu Açısından Önermelerin Farklılaşması (T Testi Analizi)

	Number of Observations	Standard Deviation	Average	T	P
LİSANS	300	1,07046	4,5433		
LİSANSÜSTÜ	40	,92470	4,5591	2,418	,121

Tablo 11. incelendiğinde; katılımcıların COVID-19 aşılara ilişkin karşıtlık düzeyleri eğitim durumu değişkeni açısından farklılık göstermemektedir. Bu bağlamda; H4 hipotezi red edilmiştir ($p > 0.05$).

5. 6. 4. ANOVA Analizi ve Sonuçları

Muhasebe meslek mensuplarının aşı karşıtlık düzeylerinin eğitim durumu ve yaş değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla “H4, H5” hipotezleri kurulmuştur. Bu kapsamda ANOVA analizi yapılmıştır. Aşağıda yer alan tablodaki veriler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 12. Yaş Açısından Önermelerin Farklılaşması (ANOVA)

YAŞ	Number of Observations	Standard Deviation	Average	F	P
24-30	95	,91503	4,4019		
31-37	69	,72380	4,9223		
38-44	66	,87196	4,0937	42,427	,000
45-51	45	,91560	4,8667		
52 ve üzeri	65	,87427	4,6517		

Tablo 12. incelendiğinde; katılımcıların COVID-19 aşılara ilişkin karşıtlık düzeyleri yaş değişkeni açısından farklılık göstermektedir. Bu bağlamda; H5 hipotezi kabul edilmiştir ($p < 0.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey Post Hoc testi yapılmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 13.’deki bilgiler doğrultusunda sonuçlar değerlendirilmiştir.

Tablo 13. Yaş Açısından Tukey Post Hoc Testi Tablosu

YAŞ (İ)	YAŞ (J)	Standard Error	Average	Mean Difference	P
24-30	31-37	,47965*	4,4019	,13652	,005
	38-44	,30825		,13831	,172
	45-51	-,46475*		,15619	,026
	52 ve üzeri	-1,24983*		,13893	,000
31-37	24-30	-,47965*	4,9223	,13652	,005
	38-44	-,17140		,14860	,778
	45-51	-,94440*		,16538	,000
	52 ve üzeri	-1,72948*		,14919	,000
38-44	24-30	-,30825	4,0937	,13831	,172
	31-37	,17140		,14860	,778
	45-51	-,77300*		,16686	,000
	52 ve üzeri	-1,55808*		,15082	,000
45-51	24-30	,46475*	4,8667	,15619	,026
	31-37	,94440*		,16538	,000
	38-44	,77300*		,16686	,000
	52 ve üzeri	-,78508*		,16738	,000
52 ve üzeri	24-30	1,24983*	4,6517	,13893	,000
	31-37	1,72948*		,14919	,000
	38-44	1,55808*		,15082	,000
	45-51	,78508*		,16738	,000

Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; 2430 ile 31-37, 45-51, 52 ve üzeri ($p < 0.05$) grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bununla birlikte 31-37 ile 45-51 ve 52 ve üzeri ($p < 0.05$) gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Yine aynı tablodan yola çıkarak; 38-44 ile 45-51 ve 52 ve üzeri ($p < 0.05$) grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer bir grup incelendiğinde ise 45-51 ile 52 ve üzeri ($p < 0.05$) grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Diğer gruplar arasında bulunamamıştır ($p > 0.05$). İncelemeler yapıldığında aşı karşıtlık düzeylerinin en yüksek 52 ve üzeri (Ort=4,6517) olmak üzere, 31-37 (Ort=4,9223), 45-51 (Ort=4,8667), 24-30 (Ort=4,4019), 38-44 (Ort=4,0937) olarak sıralandığı görülmektedir.

6. SONUÇ

Tüm dünyaya hızla COVID-19 salgın hastalığı tüm sektörleri, meslek gruplarını ve çalışanları etkilemiştir. Elbette muhasebe alanında bu etkilenmeden payını almıştır (Şitak, 2021: 29). Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşılara yönelik algıları ve bu algıların demografik faktörler özellikler açısından farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde değerlendirmeler yapıldığında; örnekleme dahil edilmiş olan muhasebe meslek mensuplarının aşının sağlığı korumak için etkili olduğu, herkes aşılırsa hastalıkların azalacağı, aşının önemli bir güvence olduğu ancak bununla birlikte aşının yararı kadar zararı da olabileceğini düşündükleri, yan etkilerinin kendilerini endişelendirdiğini, otizm ve öğrenme bozukluğuna yol açmasından korktukları ve dini inanışları nedeniyle aşı olup olmama konusunda tereddüt ederek kararsız kaldıkları görüşüne ulaşılmıştır. Tüm bunlar doğrultusunda; muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşıları konusunda tedirgin oldukları ancak bir yandan da COVID-19 aşılarının salgın hastalıkla mücadele konusunda da önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu

nedenle, sektörde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının ve böylesi görüşe sahip olan diğer sektörlerde yer alan tüm iş görenlerin aşı konusunda tam anlamıyla bilgilendirilmesi, kararsız kaldıkları konularda gerekli yetkililere danışarak akıllarında yer alan soru işaretlerini gidermeleri önerilmektedir. Çünkü bu iki zıt görüşlerden biri aşı olmaya yönelimi sağlarken diğer görüş aşı olmayı engeller niteliktedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bir başka bulgu ise muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşılara ilişkin algıları cinsiyetleri açısından değişkenlik göstermektedir. Bununla birlikte aşı karşıtlık düzeyinin kadın bireylerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Konu başka bir faktör açısından ele alındığında; COVID-19 aşılara ilişkin algıların unvan açısından değişkenlik gösterdiği ve aşı karşıtlık düzeyinin SMMM'lerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaş unsuru ele alınarak bir değerlendirme yapıldığında ise muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşılara ilişkin algıları yaşları açısından değişkenlik göstermektedir. Bununla birlikte aşı karşıtlık düzeyinin 31-37 yaş aralığında yer alan bireylerde daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer sonuçlara bakıldığında; muhasebe meslek mensuplarının COVID-19 aşılara ilişkin algıları medeni durumları, eğitim düzeyleri açısından değişkenlik göstermemektedir. Bu sonuca göre aşı karşıtlık düzeyi ile belirtilen demografik değişkenler aralarında herhangi bir bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmanın yalnızca Adana ilinde ve bir meslek grubuna yapılması araştırmanın en önemli kısıtlılığını oluşturmaktadır. İleride yapılacak olan çalışmalara farklı illerin dahil edilmesi ve örneklem grubunun genişletilmesi tavsiye edilmektedir.

Çalışmanın, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü'nce 07.02.2022 tarihli Etik Kurul Toplantısı'nda 31.01.2022 tarih ve E. 96336 sayılı raporu ile kabulüne karar verilmiştir. Ayrıca ilgili belge, sorumlu yazar tarafından DergiPark sistemine yüklenmiştir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Veri, Başak ŞİTAK tarafından toplanmıştır. Analiz, Başak ŞİTAK tarafından gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması, Başak ŞİTAK tarafından yapılmıştır. Sonuç ve tartışma bölümü yazarlar tarafından ortak olarak yazılmıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

7. KAYNAKÇA

- Akın, O. ve Özdaşlı, K. (2014). Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelere Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları, Muhasebe Ve Finansman Dergisi, Temmuz Sayısı, ss. 59-74.
- Akyüz, S. (2021) Aşı Karşıtlığı ve Şeffaflık Algısında İletişim Pratikleri ve Siyasal Aidiyetlerin Rolü, Yeni Medya Elektronik Dergisi, 5 (2), ss. 172-185.
- Cengiz, Ö. (2008). "SM ve SMMM Mesleği", [Http://www.Muhasebetr.Com/Yazarlarimi z/Ozkan/006/](http://www.Muhasebetr.Com/Yazarlarimi/z/Ozkan/006/) (02.02.2021).
- Cohen, L. Manion, L. ve Morrison. K. (2017). Research Methods in Education, 8.Ed., Routledge Falmer, Londra, 945s.
- Gökçöz, A. (2011). Tarihsel Perspektifte Muhasebenin Doğuşunu Ve Gelişimini Etkileyen Faktörler, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), ss.167-177.
- Hazır, E. (2018). 0-24 Aylık Bebek/Çocukların Ebeveynlerinin Aşı Red Sıklığı ve Nedenleri; (Yüksek Lisans Tezi) Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- İneli, B. (2016). 18 Yaş Üstü Erişkinlerin, Erişkin Aşılarda Konusundaki Bilgi, Tutum ve Görüşleri İle Aşı Yaptırma Oranlarının Değerlendirilmesi; (Uzmanlık Tezi), Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Antalya.
- Jenner, F. (2011). Smallpox Eradication, The Vindication Of Jenner's Prophecy, İçinde: History Of Vaccine Development, Springer Science+Business Media, ss. 2732.
- Kader, Ç. (2019). Aşı Karşıtlığı: Aşı Kararsızlığı ve Aşı Reddi, ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi, 4(3) ss. 377-88.
- Kılınçarslan, M. Sarıgül, B. Toraman, Ç. Şahin, E. (2020) Geçerli ve Güvenilir Türkçe Aşı Karşıtlığı Ölçeği Geliştirilmesi, Konuralp Medical Journal, 12(3) ss. 420-429
- Kurtcebe, E. (2008). 21. Yüzyılda Muhasebe Mesleği'nin Vizyonu; (Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Denizli.
- Macdonald, N. (2015). The SAGE Working Group On Vaccine Hesitancy. Vaccine Hesitancy: Definition Scope And Determinants Vaccin, 33 ss. 4161-4164.
- Sayım, F., ve Usman, Ö., (2016). "Muhasebe Mesleği İçin Mesleki Durum Analizi Kriterlerinin Belirlenmesi", Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 7(12), ss. 105122.
- Spier, R. (2001). Perception Of Risk Of Vaccine Adverse Events: A Historical Perspective. Vaccine, Pubmed, 20 ss. 78-84.

- Stern, A. ve Markel, H. (2005). The History Of Vaccines And Immunization: Familiar Patterns. New Challenges And Health Affairs. 24(3) ss. 611-621.
- Şıta, B. (2021). Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğine, Muhasebe Meslek Mensuplarına ve Muhasebe-Finans Eğitimine Etkilerinin Salgın Hastalık Döneminde İncelenmesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020. Covid-19 (Sars-Cov-2 Enfeksiyonu) Rehberi (Bilim Kurulu Çalışması), Ankara, 95s.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022. Covid-19 Aşısı Bilgilendirme Platformu, (<https://covid19asi.saglik.gov.tr/>)
- Wolfe, R. ve Sharp, L. (2002). Antivaccinationists Past And Present Brit Med J. 325(7361) ss. 430-432.
- Yakşi, N. (2020) Aile Sağlığı Merkezi Çalışanlarının Aşı Reddi Konusundaki Düşünceleri ve Davranışlarının Değerlendirilmesi, Turk J. Public Health, 18(3) ss. 143-154.